

Fataburen 1984

Fataburen

1984

Fataburen

1984

Nordiska museets och Skansens årsbok

Redaktör: Elisabet Stavenow-Hidemark
Redaktionssekreterare: Berit Nordin

Summaries translated into English by
John Hogg

Pärmens framsida: Utsnitt ur bildmontage från Atlas verkstäder i Stockholm. Teckning av Georg Stoopendaal (1866–1953), publicerad i Svenska Familj-Journalen Svea 1888.

Pärmens baksida: Skiss till utställningsbyggnad i Nordiska museets stora hall för utställningen Modell Sverige. Teckning av Leif Qvist.

Omslagsarrangemang: Håkan Lindström

Om inte annat anges tillhör bildmaterialet Nordiska museet

© Nordiska museet och respektive författare

Tryckt hos Bohusläningens Boktryckeri AB, Uddevalla 1984

ISBN 91 7108 237 9

ISSN 0348 971 X

Erik Andrén

1904–1984

Med Erik Andréns bortgång sattes punkt för ett livslångt medarbetarskap i Nordiska museet. Hans insatser för museet och Skansen gör hans namn oupplösligt förknippat med de båda institutionerna. Han knöts till museet 1929 vid 25 års ålder och långt efter pensioneringen var han en ofta sedd och alltid kärkommen forskare med ärenden till arkiv, bibliotek och inte minst till sina vänner och före detta medarbetare på Bo-avdelningen.

Erik Andréns mångsidighet förde honom

till många olika arbetsuppgifter och befattningar. Han började som deltagare i museets herrgårdsundersökningar i Västergötland och fortsatte med stadsundersökningar av den äldre bebyggelsen i Gävle, Västerвик och Simrishamn. Ett av resultaten av Västerviksundersökningen var förvärvet av det garveri som uppfördes på Skansen, det första uppdrag av detta slag som kom på Erik Andréns lott och som skulle följas av flera. 1940 blev han intendent vid museets högre ståndavdelning som då leddes av Sigurd Wallin, och kunde nu ägna sig åt fördjupade föremålsstudier. Redan nu stod vägarna öppna till de fält där han skulle göra sina insatser: byggnadsundersökningar, byggnadsvård och forskning i svenskt konsthantverk.

Under åren 1949–57 var Erik Andrén chef för den kulturhistoriska avdelningen på Skansen, där han som ansvarig för byggnaderna och deras inredning främst ägnade sig åt en lyhörd byggnadsvård. 1958 blev han chef för Nordiska museets högre ståndavdelning och efter Skansens skiljande från museet 1963 chef för dess avdelning för bostadsskick. Den tjänsten innehade han fram till pensioneringen 1970.

Erik Andrén var en flitig skribent och fördjupade sig inom många fält. Alltid avkastade hans arbete skrifter, kännetecknade av en lycklig förening av vetenskap och ett lättläst och i bästa mening populärt skrivsätt. Det finns omkring 200 titlar av hans hand. Hans studier i äldre byggnadsskick resulterade bl a i doktorsavhandlingen Skoklosters slott – ett slottsbygge under stormaktstiden (1948) som med sin konkre-

ta skildring av hantverksinsatser och byggnadsteknik allttjämt inspirerar till fortsatt forskning. Han utbildade sig till specialist på äldre möbler, silver, glas och tenn. I uppsatser och andra skrifter behandlade han gärna sitt ämne med utgångspunkt från material, tillverkningssätt och användning. I museets arkiv finns otaliga spår av hans materialsamlade: vältagna fotografier, arkivuppgifter om mästare, material- och formbeskrivningar, allt skrivet med hans jämna och alltid tydliga handstil.

Erik Andrén behöll sin vetgirighet och upptäckarglädje livet ut. Otåligt borrhade han sig in i sitt forskningsmaterial. Hans systematiska läggning gjorde det möjligt för honom att ge sig i kast med översikter över hantverkare under skråtiden. I det stora verket Svenskt silversmide skrev han inte bara avsnitten om empiren och romantiken (1945); också den nya stora silverstämpelboken, fjärde bandet av nämnda arbete, växte fram i samarbete med Brynolf Hellner, Carl Hernmarck och Kersti Holmquist. Han lade ner ett stort arbete på dess fortsättning som skall behandla tiden efter 1845, men som ännu inte hunnit slutföras. Boken Snickare, schatullmakare och ebenister i Stockholm (1973) är resultatet av mångårigt arkivstudium och har blivit oundgänglig för möbelforskare och antikvitetsintresserade. Hans sista och oavslutade projekt av detta slag gällde Stockholms spegelmakare, ett arbete som han samlat material till under decennier.

I Upmarks och Wallins efterföljd skrev Erik Andrén boken Möbelstilarna, som kommit ut i inte mindre än sju upplagor, den sista helt omarbetade och vackert

tryckta upplagan kom ut så sent som 1981. Det är den enda moderna översikten över svenska möbler. Generöst och med åsidosättande av egna forskningar övertog han efter vännen och läraren Sigurd Wallins död utgivandet av Erik Dahlbergs teckningar (1968). Också slutredigeringen av Marshall Lagerquists postuma arbete om Georg Haupt (1979) kom på hans lott. Med den utmärkta och faktaspäckade studien Säbylunds herrgård, som ingår i Kumla-bygden (1982), återknöt han till sin ungdoms herrgårdsforskningar.

I museets inre arbete var Erik Andrén med sitt kloka omdöme en stabiliserande faktor. Efter stridigheterna kring skilsmässan från Skansen hade han gärna velat återuppta sitt arbete som ledare för dess kulturhistoriska avdelning. Så blev inte fallet och med hela sin lojalitet gick han in för museets arbete. När Hans Hansson var styresman var Erik Andrén hans närmsta man och rådgivare. Egentligen intresserade det administrativa arbetet honom inte; varje tillfälle ägnades åt forskning. Han delade gärna med sig av sin kunskap. Som avdelningschef var han främst en vän och lärare, alltid beredd att ta upp frågor till diskussion, som berikades av hans stora historiska och hantverksinriktade kunnande. Samtalen om material, konstruktion, om äkthet och datering var spännande och lärorika. Han sparade aldrig sig själv och på ett självklart, närmast oreflekterat sätt krävde han också det bästa av sina medarbetare. Vi minns honom som en generös och alltid uppmuntrande chef och framför allt som en mycket kär vän.

Elisabet Stavenow-Hidemark